પ્રવચન નં. ૧૨, ગાથા-૧૧ થી ૧૩, શનિવાર, જેઠ વદ ૧, તા. ૨૦-૬-૧૯૭૦

સમજાણું કાંઈ? નગ્ન મુદ્રા હતી, અઠ્યાવીસ મૂળગુણ હતા. વગેરે. એવો જ માર્ગ જૈનદર્શનનો અનાદિનો છે. એમાં મોરપીંછી આદિ હોય. શૌચનું ઉપકરણ કમંડલ હોય. પાત્રા-બાત્રા ન હોય, એમ કહે છે. **'ઐસા બાહ્ય વેષ હૈ.'** આવો તો બાહ્ય વેષ જૈનદર્શનમાં અનાદિનો પરમાત્માનો કહેલો માર્ગ (હતો).

'તથા અન્તરંગમેં જીવાદિક ષટ્દ્રવ્ય,...' કહો, 'મૂળચંદજી'! આમાં વૈષ્ણવ ને જૈનમાં શી રીતે ભેગું (કરવું)? .... 'કુંદકુંદાચાર્યે'. પોતાનો માર્ગ જુદો પાડવા માટે આવું લખ્યું હશે? આ તો માર્ગ એવો છે. તીર્થંકરે ધારણ કર્યો છે. આહાહા..! કાયરના કાળજા કંપે કે અર..ર..ર..! આ બધા ભેખ છે ને? એ બધા ભેખ વીતરાગ માર્ગથી બાહ્ય છે. વસ્તુ એવી છે. બાપુ! એ વ્યક્તિ પ્રત્યે દ્વેષની વાત નથી. વસ્તુનું સ્વરૂપ જ આવું છે. સમજાણું કાંઈ? કહો, 'વલ્લભભાઈ'! જેટલા વસ્ત્ર આદિના ભેખ છે એ જૈનદર્શનનો ભેખ જ નથી, એમ કહે છે. એ તો કુલિંગ છે. આહાહા..! એવો માર્ગ છે. જૈનમાં આવા છે એને પણ જૈન ગણતા નથી તો બીજા મતમાં જૈનની સાથે કાંઈ મેળ ખાય એવી વાત જરીયે છે નહિ. વસ્તુસ્થિતિ છે એમાં શું બને?

જૈનદર્શન અંતર સ્વરૂપ, વસ્તુનું સ્વરૂપ અખંડ આનંદ આદિ અનંતગુણોનો પિંડ, એની શ્રદ્ધા, ષટ્દ્રવ્યની શ્રદ્ધા, પંચાસ્તિકાયની શ્રદ્ધા. છે ને? સાત તત્ત્વની શ્રદ્ધા, નવ પદાર્થની (શ્રદ્ધા) **'યથોક્ત જાનકર...'** જેવા છે યથા-ઉક્ત. જેવા ભગવાને પરમેશ્વરે કહ્યા એવા યથા-ઉક્ત જાણી **'શ્રદ્ધાન કરના...'** એ તો હજી બાહ્ય આવ્યું. હવે **'ભેદવિજ્ઞાન દ્વારા અપને આત્મસ્વરૂપકા ચિંતવન કરના, અનુભવ કરના...'** આહાહા..! સમજાણું કાંઈ? અને એ વિકલ્પ જે છે, અઠ્યાવીસ મૂળગુણ આદિ કે ષટ્દ્રવ્યની શ્રદ્ધા, સાત તત્ત્વની શ્રદ્ધાનો વિકલ્પ, એવો હોય, કહે છે પણ એનાથી ભિન્ન પાડીને આત્માનો અનુભવ કરવો એ સમ્યગ્દર્શન છે. એ જૈનદર્શનનું મૂળ છે. સમજાણું કાંઈ? હવે આમાં બીજા સાથે મેળ ન ખાય. બીજાને એમ કહે.. એમાં શું થાય? કહો. કાં તો કહે પોતાનો પક્ષ તાણે છે. પક્ષ (નહિ). વસ્તુનું સ્વરૂપ આવું છે એમાં પક્ષની વાતેય ક્યાં છે? તીર્થંકરોએ એ માર્ગ ગ્રહણ કર્યો છે એ જ માર્ગ જૈનશાસનમાં અનાદિથી ચાલ્યો આવે છે. પરંપરાએ ચાલ્યો આવે છે. શું થાય? એ છોડી નાખે એટલે સત્ય કાંઈ અન્ય થઈ જાય?

'ભેદવિજ્ઞાન દ્વારા અપને આત્મસ્વરૂપકા ચિંતવન કરના, અનુભવ કરના...' આવી શ્રદ્ધા,

આવો ભેખ બધું હોય ખરું. છતાં એનાથી ભિન્ન પડીને સ્વરૂપનો અનુભવ કરવો એ ખરું નિશ્ચય સ્વરૂપ છે. એ વસ્તુ છે. પણ એનો વ્યવહાર હોય આવો. સમજાય છે? છ દ્રવ્યની શ્રદ્ધા, નવ તત્ત્વની, સાત તત્ત્વની, પંચાસ્તિકાયની (શ્રદ્ધા હોય). ભેખ નગ્નપણું, પંચમહાવ્રતના વિકલ્પો આદિ હો. હોય તો ઇ બાહ્યમાં હોય. બાહ્ય, એ બધું બાહ્ય છે. બાહ્ય બીજી જાતનું હોય અને અંતરમાં આવું હોય એમ બની શકે નહિ, એમ કહે છે. બાહ્યમાં બીજું હોય, વસ્ત્ર-પાત્ર રાખતા હોય અને અંદરમાં અનુભવ, સમ્યગ્દર્શન હોય એમ હોઈ શકે નહિ, એમ કહે છે. સમજાણું કાંઈ?

'ઐસા જિનદર્શન...' લ્યો! **'ઐસા દર્શન અર્થાત્ મત વહ મૂલસંઘકા હૈ...'** અનાદિ મૂળસંઘ જે જૈનદર્શનનો આ મત છે, આ દર્શન છે. લ્યો! અહીં મત લીધોને. પહેલું કીધું હતું ને? 'दंसणमग्गं', ત્યાં પણ લીધું હતું ને? 'दंसणमग्गं'માં મત ને ધર્મ લીધો. આ ધર્મ છે અને મત છે, એમ જ લીધું હતું. આહાહા..! સમજાણું કાંઈ? **'ઐસા દર્શન...'** અભ્યંતર અને બાહ્ય. આવી જે ચીજ, એવું જે દર્શન મત એ મૂળસંઘનો છે. અનાદિ જૈનદર્શનનો મૂળસંઘ આ છે. **'ઐસા જિનદર્શન હૈ વહ મોક્ષમાર્ગકા મૂલ હૈ;...'** આ જૈનદર્શન છે એ મોક્ષમાર્ગનું મૂળિયું છે, મોક્ષમાર્ગ એ છે. સમજાણું કાંઈ? **'ઇસ મૂલસે મોક્ષમાર્ગકી સર્વ પ્રવૃત્તિ સફલ હોતી હૈ.'** આવો નિશ્ચય ભેદજ્ઞાનનો અનુભવ અને વિકલ્પ આદિ છે એની સ્થિતિ, ષટ્ દ્રવ્યની શ્રદ્ધા, નગ્નમુદ્રા આવી સ્થિતિ જ્યાં હોય ત્યાં એની બધી પ્રવૃત્તિ સફળ છે. વ્યવહાર વ્યવહાર તરીકે અને નિશ્ચય નિશ્ચય તરીકે. સમજાણું કાંઈ? હવે ભાઈ! 'અષ્ટપાહુડ' તો આઠ વર્ષ પહેલાં વંચાણું હતું. હવે પાંત્રીસ વર્ષ થયા, છત્રીસમું વર્ષ ચાલે છે. બધું સ્પષ્ટ તો થવું જોઈએ ને. સ્પષ્ટ થવું જોઈએ ને? સ્પષ્ટ આ છે. આઠ વર્ષ પહેલા આ વંચાઈ ગયું છે.

'તથા જો ઇસસે ભ્રષ્ટ હુએ હૈં...' આવા માર્ગથી જે કોઈ ખસી ગયા છે, ભ્રષ્ટ થયા છે **'વે ઇસ પંચમકાલકે દોષસે જૈનાભાસ હુએ હૈં...'** એ કાળનો દોષ છે. આહાહા..! આવો વીતરાગ માર્ગ એમાં આ કાળ એવો છે કે ભ્રષ્ટ થયા, એમ. (કહે છે.) મૂળ તો કાળ ભ્રષ્ટ થયા એ પોતાને કારણે. આવા કાળમાં આવું થયું એમ કહે છે. નહિતર વીતરાગ માર્ગ અનાદિનો ઇન્દ્રોએ સ્વીકાર્યો, ગણધરોએ પાળ્યો, તીર્થંકરોએ ગ્રહણ કર્યો, એણે પ્રરૂપ્યો એવો અનાદિ વીતરાગમાર્ગ, એમાંથી આ કાળ એવો હલકો એટલે એમાંથી જીવો ભ્રષ્ટ થયા. સમજાણું કાંઈ? **'જૈનાભાસ હુએ...'** દેખો! જૈન નહિ પણ જૈન જેવો દેખાવ. આ તો 'મોક્ષમાર્ગ પ્રકાશક'માં ચોખ્ખું કહ્યું ઇ આ વાત છે. અન્યમતમાં નાખ્યા છે ઇ વાત છે. અહીં 'જયચંદ્રજી' પંડિતે ખુલાસો કર્યો. મૂળ પાઠમાં એ આવે છે. સમજાણું કાંઈ? શ્વેતાંબર, તપગચ્છ અને સ્થાનકવાસી એ બધા જૈનાભાસ છે. જૈન નથી. એ.. 'રતિભાઈ'! આ તમે બધા આખી જિંદગી એમાં (રહ્યા). એ શેઠીયા આમ છે. પુસ્તક છે? પુસ્તક નહિ હોય. પુસ્તક નથી? છે. વાંચવું એમાંથી. અગિયારમી ગાથા. સમજાણું કાંઈ?

સંપ્રદાયના આગ્રહવાળાને તો એવું લાગે કે આ તો અમને જૈનાભાસ કહે છે. જૈન નથી

કહેતા. આમ કહે છે, પણ શું થાય? વસ્તુ તો આવી છે, બાપા! અનાદિની વસ્તુની સ્થિતિ જ એવી છે. આ તો વસ્તુના સ્વરૂપની મર્યાદા (છે). મુનિપણાની મર્યાદા, જૈનશાસનની હદ, મોક્ષમાર્ગની અભ્યંતર અને બાહ્ય દશા, વિકલ્પ આદિ બાહ્ય અને નગ્નદશા બાહ્ય, એવું જ એનું અનાદિનું સ્વરૂપ છે. એ વાત... ભગવાન તીર્થંકરોએ, કેવળીઓએ કહ્યું છે, મહાવિદેહ ક્ષેત્રમાં ભગવાન પણ એ જ રીતે કહેતા આવે છે. આમાં પક્ષ-બક્ષ નહિ હોય? 'લક્ષ્મીચંદભાઈ'! આ બધા ઇ બેઠા છે. 'રામજીભાઈ'! ઇ સ્થાનકવાસી હતા. તમે દેરાવાસી હતા. 'રતિલાલ' સ્થાનકવાસી હતા, આ પણ સ્થાનકવાસી હતા, બધા 'ઝોબાળિયા'. 'છબીલભાઈ' સ્થાનકવાસી હતા. માર્ગ આ છે, કહે છે. આહાહા..! આ કોઈ વ્યક્તિ પ્રત્યેની વાત નથી, દ્વેષની વાત નથી, વસ્તુનું સ્વરૂપ આવું છે, ભાઈ! એવા સત્યનો સ્વીકાર નહિ કરતાં બીજો સ્વીકાર કરશે તો ભ્રમણામાં પડીને રખડશે. સત્ય હાથ આવશે નહિ.

પહેલા શ્વેતાંબરને લીધા. શ્વેત-અંબર. જેના ધોળા લુગડાં છે. પીળા તો પછી થયા પાછળથી આ લોકોના. એમાં પેટા ભેદે આ સ્થાનકવાસી ઢુંઢિયા નીકળ્યા. એ બધા જૈનાભાસ (છે), જૈન નથી. અજૈન છે. એ.. 'મગનભાઈ'! આ બધા એમાં જન્મેલા. શ્રદ્ધા ઇ છે ને. માર્ગ તો આ છે, ભાઈ! હવે તો ઘણા વખત પછી બહુ ઉઘાડું આવતા ચોખ્ખું આવે ને. કેમ, 'ચીમનભાઈ'? શું આ? 'વઢવાણ'માં તો રાડ નાખતાં. પહેલાવહેલા આવ્યા ને. (સંવત) ૧૯૯૯માં. કેટલાક ઇ બોલતા. તમારા 'ફાવલભાઈ'નો ડેલો. એમાંથી કેટલાક બોલતા, કેટલાને ભ્રષ્ટ કર્યા! એમ બોલતા. ૧૯૯૯માં પહેલા ગયેલા ને. કેટલાક કહેતા હતા. કોઈક કહેતું હતું. આપણને નામ (ન ખબર હોય). અવાજ આવ્યો હતો. લોકો આમ કહે છે, ગામમાં આવીને કેટલાયને ભ્રષ્ટ કર્યા. અરે.. ભગવાન! માર્ગ તો બાપા આ છે, ભાઈ! એને બેઠું હોય એ રીતે, બીજું શું થાય? જિંદગીમાં સાંભળ્યું ન હોય કે આ શું છે? 'જાદવજીભાઈ'! તમારા બૈરા ત્યાં ઢુંઢિયામાં અગ્રેસર હતા. શેઠિયા માણસ મોઢા આગળ હોય એટલે બૈરા પણ પછી મોઢા આગળ પડે. ઇ તો અહીં આવતા માંડ માંડ આવ્યા. .. નહિતર હું વઈ જઈશ. તમારું કહેતા હતા. ઈ બધું. શું કહેવાય? 'દિલીપ.. દિલીપ'. દાદી આમ કહેતા હતા. આવ્યા પછી તો એમ થઈ ગયું કે ઓય..! આ તો માર્ગ બીજો લાગે છે.

શ્વેતાંબર, એમાં મૂર્તિપૂજક અને ઢુંઢિયા બેય આવ્યા. શ્વેતાંબર નીકળેલા એણે તો વસ્ત્ર-પાત્ર આદિ ભેખ ફેરવ્યો અને આણે તો પાછી મૂર્તિને ઊડાવી. અનાદિની મૂર્તિ જૈનદર્શનમાં હતી. સમજાણું કાંઈ? .. છે કે નહિ? માર્ગ આ છે. એ.. 'નાગરભાઈ'!

મુમુક્ષુ :- એટલે તો સૌએ આ સ્વીકાર કર્યો છે.

ઉત્તર :- આ તો હવે સ્પષ્ટ થાય છે કે આમાંથી કંઈ ફેરફાર બીજો હોય ઇ જૈનમાર્ગ નથી. 'નાગરભાઈ'! બરાબર છે? આ 'ચીમનભાઈ' ઇ .. હતા. આહાહા..! એય! મારગડા જુદા! પ્રભુનો માર્ગ નિશ્ચય અને વ્યવહાર અને ભેખ, ત્રણેય જુદી જાત (છે), એમ કહે છે. નિશ્ચયમાં ત્રણ. દર્શન, જ્ઞાન અને ચારિત્રની પરિણતિ. વ્યવહારમાં અઠ્યાવીસ મૂળગુણ આદિના વિકલ્પો,

ભેખ દિગંબર મુદ્રા. આવો માર્ગ અનાદિનો વીતરાગનો હતો. અનાદિનો આ માર્ગ છે.

'શ્વેતાંબર, દ્રાવિડ,...' એમાં કોઈ પંથ હશે. **'યાપનીય,...'** પાપનીયસંઘ દિગંબરમાંથી નીકળેલો યાપનીય સંઘ છે. રહેતા નગ્ન, માનતા સ્ત્રીને મોક્ષ. શ્વેતાંબરના શાસ્ત્રને માનતા. યાપનીય સંઘ. પણ રહેતા પાછા નગ્ન. માને સ્ત્રીને મુક્તિ, ભગવાનને રોગ, એ બધું માને. શાસ્ત્ર શ્વેતાંબરના માને. એ બધા ભ્રષ્ટ થઈને નીકળેલા. **'ગોપુચ્છપિચ્છ,...'** કોઈ ગાયનું પૂંછડુ રાખતા હશે, મોરપીંછી છોડીને. **'નિપિચ્છ...'** પીંછા વિના કોઈ સાધુ નીકળે. ભગવાનના માર્ગમાં અનાદિનું મોરપીંછ હતું. સમજાણું કાંઈ? આ ઊનના શું કહેવાય? રજોણા ને વોચ્છા એ કાંઈ નહોતું. એ.. 'હેમાણી'! 'ગુલાબચંદભાઈ'! હવે તો બધા જૂના થઈ ગયા એટલે બહુ ભડકે નહિ. આહાહા..!

'પાંચ સંઘ હુએ હૈં; ઉન્હોંને સૂત્ર સિદ્ધાંત અપભ્રંશ કિયે હૈં.' ભગવાનના કહેલા અનાદિ સનાતન શાસ્ત્રોને અપભ્રંશ કર્યા. સૂત્ર અને એના નિયમો. **'જિન્હોંને બાહ્ય વેશકો બદલકર આચરણકો જિન્હોંને બિગાડા હૈ...'** મૂળ તો અંદર બગાડ્યું અને ભેખ બગાડ્યો. **'વેશકો બદલકર આચરણકો જિન્હોને બિગાડા હૈ...'** આખો ભેખ પલટીને બધું આચરણ બગાડ્યું. આહાહા..! ઘણા ઇ બધા છે ને એક? 'અમરચંદ' સ્થાનકવાસીમાં છે. હવે બધાને ભેગું થવું છે. પણ ભેગું શી રીતે થાય આમાં? એક 'આગ્રા'માં છે, 'અમરચંદ' સ્થાનકવાસી. બહુ વાંચેલું, ઘણું વાંચીને ખીચડો કરે છે. બધાનો સમન્વય કરે છે. પણ આમાં સમન્વય કોની સાથે કરવો? ભાઈ! માર્ગ આવો છે, બાપુ! કેવળી તીર્થંકરોએ પરમેશ્વરોએ આ આદર્યો હતો એ માર્ગ એ રીતે ભગવાને કહ્યો. સમજાણું કાંઈ?

'વે જિનમતકે મૂલસંઘસે ભ્રષ્ટ હૈં,...' આ બધાઓ જિનમતનો મૂળસંઘ જે અનાદિનો હતો એનાથી જુદા પડીને ભ્રષ્ટ થયેલા. એ જૈનમાર્ગ છે નહિ. સમજાણું કાંઈ? ભારે કામ ભાઈ આકરું. આવું ઉઘાડું! આ તો આચાર્યએ ઉઘાડું કરીને મૂક્યું છે. 'કુંદકુંદાચાર્યે' વસ્તુની સ્થિતિ જગત પાસે જાહેર કરી છે. એ.. 'દામોદરભાઈ'! ઇ પહેલા પાકા છે. આવો માર્ગ છે આ. અનાદિકાળનો આ માર્ગ છે, કાંઈ નવો નથી. નવા તો આ બધા નીકળેલા છે. ભ્રષ્ટ થઈને નીકળેલા માર્ગ છે. આહાહા..!

'જિનમતકે મૂલસંઘસે ભ્રષ્ટ હૈં, ઉનકો મોક્ષમાર્ગકી પ્રાપ્તિ નહીં હૈ.' એને સમ્યગ્દર્શન, જ્ઞાન અને ચારિત્ર થાય જ નહિ, એમ કહે છે. પંડિતજી! ભ્રષ્ટ થયેલા. એમાં જન્મ્યા હોય અને સાધુ થાય, તો કહે છે એને સમ્યગ્દર્શન, જ્ઞાન થાય નહિ. એને મોક્ષમાર્ગ થાય જ નહિ. 'છબીલભાઈ'! તમે પણ આમાં આવ્યા બરાબર. સવારે 'સમયસાર'માં વખત મળે નહિ. 'નરસિંહભાઈ' હતા. આપણા 'નરસિંહભાઈ', નહિ? કોઠારી. શું થાય? ભાઈ! સત્ય વાત તો જે છે ઇ છે. કોઈ વ્યક્તિ પ્રત્યેના અનાદર માટે છે એમેય નથી, એમ એના પ્રત્યે દ્વેષ છે એમેય નથી. વસ્તુની સ્થિતિ જ આવી છે ત્યાં શું થાય? બીજી રીતે એનો શી રીતે માર્ગ કાઢવો? 'દેવીચંદજી'! અહીં તો વૈષ્ણવ ને જૈનને .. જુદા પાડ્યા. મૂળમાં ફેર (છે.) અર..ર..! ગજબ વાત! આવો કોણ જાણે

કાળ જ એવો છે. કોઈ દેવ પણ આવતો નથી. કારણ કે સૌના ભાવ એવા પાપના પોષવાના વધે છે ને. દેવ પણ ક્યાંથી આવે? આહા..!

આવો ભગવાનનો માર્ગ, કહે છે, એની શ્રદ્ધા-સમ્યગ્દર્શન તો પ્રગટ કર. માર્ગ તો આવો છે. વ્યવહારમાં દિગંબર મુદ્રા, પંચમહાવ્રતના પરિણામ, અઠ્યાવીસ મૂળગુણ ... આદિ. અને નિશ્ચયમાં ત્રણ રત્નત્રયનું પરિણમન. એવા માર્ગની, વિકલ્પથી ભિન્ન પાડીને સ્વભાવનો અનુભવ, શ્રદ્ધા કર તો એને સમ્યગ્દર્શન થાય, નહિતર સમ્યગ્દર્શન થાય નહિ. સમજાણું કાંઈ?

'મોક્ષમાર્ગકી પ્રાપ્તિ મૂલસંઘકે શ્રદ્ધાન-જ્ઞાન-આચરણ હી સે હૈ...' મોક્ષમાર્ગ. સમ્યગ્દર્શન, જ્ઞાન અને ચારિત્ર. એની પ્રાપ્તિ તો મૂળસંઘમાં અનાદિનો માર્ગ છે એનું શ્રદ્ધાન. મૂળસંઘનું શ્રદ્ધાન, મૂળસંઘનું જ્ઞાન અને એના આચરણથી છે. **'ઐસા નિયમ જાનના.'** એ નિયમ છે. કાયદો ઇ છે. 'રામજીભાઈ' કહ્યું હતું ને? નિયમમાં. નિયમ બાવ્યો હતો ને. 'સમયસાર'. આવો કાયદો અનાદિનો છે, આવો નિયમ કોઈએ કરેલો છે એમ છે નહિ, વસ્તુનું સ્વરૂપ જ આવું છે. આહાહા..!

आगे कहते हैं कि जो यथार्थ दर्शनसे भ्रष्ट हैं और दर्शनके धारकोंसे अपनी विनय कराना चाहते हैं वे दुर्गति प्राप्त करते हैं :–

ગાથા-૧૨

[१]जे दंसणेसु भट्ठा पाए पाडंति दंसणधराणं।
ते होंति लल्लमूआ बोही पुण दुल्लहा तेसिं।।१२।।

ये दर्शनेषु भ्रष्टाः पादयोः पातयंति दर्शनधरान्।
ते भयंति लल्लमूकाः बोधिः पुनः दुर्लभा तेषाम्।।१२।।

દગ્ભ્રષ્ટ જે નિજ પાયપાડે દષ્ટિના ધરનારને,
તે થાય મૂંગા, ખંડભાષી, બોધિ દુર્લભ તેમને. ૧૨.

अर्थ :– जो पुरुष दर्शनमें भ्रष्ट हैं तथा अन्य जो दर्शनके धारक हैं उन्हें अपने पैरों पड़ाते हैं, नमस्कारादि कराते है वे परभवमें लूले, मूक होते हैं, और उनके बोधि अर्थात् सम्यग्दर्शन–ज्ञान–चारित्रकी प्राप्ति दुर्लभ होती है।

---

१. मुद्रित संस्कृत सटीक प्रतिमें गाथाका पूर्वार्द्ध इसप्रकार है जिसका यह अर्थ है कि-'जो दर्शनभ्रष्ट पुरुष दर्शनधारियोंके चरणोंमें नहीं गिरते हैं।'
'जे दंसणेसु भट्टा पाए न पंडति दंसणधराण'
उत्तरार्ध समान है।

भावार्थ :– जो दर्शनभ्रष्ट हैं वे मिथ्यादृष्टि हैं और दर्शनके धारक हैं वे सम्यग्दृष्टि हैं; जो मिथ्यादृष्टि होकर सम्यग्दृष्टियोंसे नमस्कार चाहते हैं वे तीव्र मिथ्यात्वके उदय सहित हैं, वे परभवमें लूले, मूक होते हैं अर्थात् एकेन्द्रिय होते हैं, उनके पैर नहीं होते, वे परमार्थतः लूले मूक हैं; इस प्रकार एकेन्द्रिय – स्थावर होकर निगोदमें वास करते हैं वहाँ अनन्तकाल रहते हैं; उनके दर्शन–ज्ञान–चारित्रकी प्राप्ति दुर्लभ होती है; मिथ्यात्वका फल निगोद ही कहा है। इस पंचम कालमें मिथ्यामतके आचार्य बनकर लोगोंसे विनयादिक पूजा चाहते हैं उनके लिये मालूम होता है कि त्रसराशिका काल पूरा हुआ, अब एकेन्द्रिय होकर निगोदमें वास करेंगे–इस प्रकार जाना जाता है।

ગાથા-૧૨ ઉપર પ્રવચન

'આગે કહતે હૈં કિ...' હવે કહે છે કે **'જો યથાર્થ દર્શનસે ભ્રષ્ટ હૈ ઔર દર્શનકે ધારકોંસે અપની વિનય કરાના ચાહતે હૈં વે દુર્ગતિ પ્રાપ્ત કરતે હૈં :'**

जे दंसणेसु भट्ठा पाए पाडंति दंसणधराणं।
ते होंति लल्लमूआ बोही पुण दुल्लहा तेसिं।।१२।।

નીચે ટીકાની ગાથામાં એક અડધું પદ ફેર છે. **'જો દર્શનભ્રષ્ટ પુરુષ દર્શનધારિયોંકે ચરણોંમેં નહીં ગિરતે હૈં :-'** અસ્તિથી લીધું છે. દર્શનભ્રષ્ટ પુરુષ જે છે એ **'દર્શનધારિયોંકે ચરણોંમેં નહીં ગિરતે હૈં.'** એ અજ્ઞાની છે, એમ કહે છે. સમ્યગ્દષ્ટિ પુરુષો ધર્માત્મા છે એને સમ્યગ્દર્શનથી ભ્રષ્ટ પુરુષો પગે લાગતા નથી. એ એકેન્દ્રિય નિગોદમાં જવાના છે, કહે છે. એ.. 'સુજાનમલજી'! આ 'સાદડી'માં કહે તો રાડ નાખે ન્યાં.

અર્થ :- 'જો પુરુષ દર્શનસે ભ્રષ્ટ હૈં તથા અન્ય જો દર્શનકે ધારક હૈં ઉન્હેં અપને પૈરોં પડાતે હૈં, નમસ્કારાદિ કરાતે હૈં વે પરભવમેં લૂલે, મૂક હોતે હૈં,...' લૂલા નામ પગ નહિ અને મુંગા નામ જીભ નહિ. એટલે એકેન્દ્રિય થાય. એમ. મૂળ તો નિગોદનો અર્થ છે. એનું ફળ નિગોદ જ છે. સમજાણું? લૂલા અને મૂંગા. આહાહા...!

એક જણ કહેતો હતો, આહા...! જિન વાણીથી જ્ઞાન ન થાય? જિનવાણી એ પરવસ્તુ? આહા...! એને જીભ નહિ મળે. વાત તો સાચી. વાસ્તવિક વીતરાગતા પ્રાપ્ત થાય એને જીભ શું શરીર મળે નહિ, પછી જીભ ક્યાંથી મળે? જિનવાણી એ પરવસ્તુ છે. સ્વનો આશ્રય કરીને સમ્યગ્દર્શન, જ્ઞાન, ચારિત્ર થાય ત્યારે આવા નિમિત્તો હોય છે. જિનવાણી, દેવ-ગુરુ-શાસ્ત્રની શ્રદ્ધાનો વિકલ્પ આદિ હોય છે. સમજાણું કાંઈ?

'દર્શનકે ધારક હૈં ઉન્હેં અપને પૈરોં પડાતે હૈં,...' ભાવ એવા કરે, હોં! પેલા કાંઈ પડે નહિ. **'વે પરભવમેં લૂલે, મૂક હોતે હૈં, ઔર ઉનકે બોધિ અર્થાત્ સમ્યગ્દર્શન-જ્ઞાન-ચારિત્રકી પ્રાપ્તિ દુર્લભ**

હોતી હૈ.' જેને સમ્યગ્દર્શન થયું છે એ જીવો પાસે, (જે) સમ્યગ્દર્શનથી ભ્રષ્ટ છે એની પાસે બહુમાન કરાવવા માગે છે. કેમ બહુમાન કરતા નથી? અમે દીક્ષામાં મોટા છીએ તારાથી. પચાસ વર્ષની દીક્ષા છે, અમારી સાંઈઠ વર્ષની દીક્ષા છે. કહે છે કે એવા અજ્ઞાની જીવો લૂલા, મૂંગા થશે. પગ નહિ મળે અને જીભ નહિ મળે. **'ઉનકે બોધિ અર્થાત્ સમ્યગ્દર્શન-જ્ઞાન-ચારિત્રકી પ્રાપ્તિ દુર્લભ હોતી હૈ.'** આવો પંચમકાળમાં આવા ઉત્તમ તત્ત્વનું શ્રવણ, એવો જોગ મળ્યો છતાં કહે છે કે આમ જે કરે.. સમજાણું? એને બોધિ પામવી દુર્લભ થશે.

ભાવાર્થ :- 'જો દર્શનભ્રષ્ટ હૈં વે મિથ્યાદૃષ્ટિ હૈં...' મૂળસંઘની માન્યતાથી વિરૂદ્ધ થઈ ગયા તે મિથ્યાદૃષ્ટિ છે, એમ કહે છે. સમજાણું કાંઈ? ચાહે તો શ્વેતાંબરના સંઘને માને, શ્વેતાંબરના સૂત્રને માને, સ્થાનકવાસીના સાધુ આરજાને માને, સ્થાનકવાસી સૂત્રને માને, એ બધા મૂળસંઘથી ભ્રષ્ટ થયેલાઓ મિથ્યાદૃષ્ટિ છે. એ.. 'છબીલભાઈ'! ઘરે બાયડીને આ બધું બેસવું કઠણ પડે. કોઈ દિ' સાંભળ્યું ન હોય બિચારાએ, વાડામાં જન્મ્યા હોય. આહાહા..! બે હજાર વર્ષ પહેલા પંથ નીકળ્યો. એની ખબર પણ ન હોય. એમાંથી આ સ્થાનકવાસી પાંચસો વર્ષ પહેલા નીકળ્યા. એમાંથી આ તેરાપંથી નીકળ્યા. બધા મૂળસંઘથી ભ્રષ્ટ મિથ્યાદૃષ્ટિઓ છે. સમજાણું કાંઈ? 'જાદવજીભાઈ'! પુસ્તક નથી તમારે? પુસ્તક નથી? 'અષ્ટપાહુડ' છે કે નહિ? એકકેય નથી? 'અષ્ટપાહુડ' પુસ્તક જ નથી ઘરે? .. બૈરાં પાસે નથી? નહિ હોય. મળતા નથી. હવે મળતા નથી, ખલાસ થઈ ગયા. હવે સેઠી કાંઈક છપાવવાનો ભાવ કરે છે.

જે કોઈ દર્શનભ્રષ્ટ છે એટલે મૂળસંઘના સમ્યગ્દર્શન, જ્ઞાન, ચારિત્ર અને મૂળસંઘના અઠ્યાવીસ મૂળગુણના વિકલ્પ અને મૂળસંઘની દિગંબર નગ્ન દશા, એને ન માનતા બીજા માનનારા થયા એ બધા મિથ્યાદૃષ્ટિ છે. પહેલા આવું નીકળ્યું હોય તો તો માળા ભાગે. પણ હવે તો ઘણા વર્ષ થયા. હવે ન ભાગે. માર્ગ તો આ છે, ભાઈ! આહાહા..!

'ઔર દર્શનકે ધારક હૈં વે સમ્યગ્દૃષ્ટિ હૈં;....' એવા દર્શનને જે અંતરથી માને છે, સમ્યગ્દર્શન-જ્ઞાન-ચારિત્ર એવો વીતરાગી પર્યાય તે મોક્ષમાર્ગ છે, અઠ્યાવીસ મૂળગુણના વિકલ્પ તે વ્યવહાર છે. નગ્ન દિગંબર તે નિમિત્તપણે અજીવની દશા છે. એ અજીવને, આસ્રવને, સંવર-નિર્જરાને અને જીવને (માને છે). આ રીતે જીવનું સ્વરૂપ છે. સમજાણું કાંઈ? જીવદ્રવ્યને જીવદ્રવ્ય તરીકે. મોક્ષમાર્ગની પર્યાય સંવર, નિર્જરા તરીકે અને વિકલ્પ એને એ જાતનો હોય એવો જે અઠ્યાવીસ મૂળગુણનો (વિકલ્પ) તે આસ્રવતત્ત્વ તરીકે (માને), અજીવનો સંયોગ નગ્નદશા હોય, બીજી (દશા) એને હોઈ શકે નહિ. અજીવ, આસ્રવ, સંવર, નિર્જરા અને આત્મા બધું આવી ગયું એની અંદર. આહાહા..! એમાં એકમાં (પણ) કાંઈ ફેર પાડે તો નવે તત્ત્વની વિરૂદ્ધ શ્રદ્ધા છે. બરાબર છે?

'દર્શનકે ધારક હૈં વે સમ્યગ્દૃષ્ટિ હૈં;...' સ્વરૂપ, એવા અઠ્યાવીસ મૂળગુણના વિકલ્પ અને નગ્નદશા. એનાથી ભિન્ન પાડીને સ્વરૂપની દૃષ્ટિ (થવી) તે સમ્યગ્દર્શન (છે). પણ શ્રદ્ધામાં પહેલાં એ બધું લીધેલું કે આવો મોક્ષનો માર્ગ ત્રણ રત્નવાળો અને અઠ્યાવીસ મૂળગુણના વિકલ્પ અને

નગ્નમુદ્રા (હોય), એવી શ્રદ્ધા કરીને સ્વભાવનું ભેદજ્ઞાન કર્યું એવા જીવો દર્શનના ધારક છે, સમ્યગ્દૃષ્ટિ છે.

'જો મિથ્યાદૃષ્ટિ હોકર સમ્યગ્દૃષ્ટિયોંસે નમસ્કાર ચાહતે હૈં...' કેમ અમને નમતા નથી? કેમ અમારો આદર કરતા નથી? કહો. સમજાણું કાંઈ? કેમ અમને આહાર-પાણી આપતા નથી? હજી વાંધા ઉઠે છે ને? અહીં તો કેટલાક કહે છે, કેમ અમારો આદર કરતા નથી? શેનો તને આદર કરે, સાંભળને!

મુમુક્ષુ :- આદર કરાવવા..

ઉત્તર :- ઇ વળી જુદી વાત છે. પણ એમ કે મોટપ છે શાસ્ત્રમાં મોટા હોય, જે જાણપણામાં હોય, ચારિત્રની પચાસ વર્ષ પહેલા લીધેલી હોય અને આજકાલના હોય એ એને નમે નહિ?

મુમુક્ષુ :-

ઉત્તર :- બધું ખોટેખોટું હંબગ છે. એવું છે, ભાઈ! શું થાય? એ.. 'શાંતિભાઈ'! જુઓ! આવું નીકળ્યું આમાં.

મુમુક્ષુ :- બરાબર છે.

ઉત્તર :- બરાબર છે?

મુમુક્ષુ :- આ તો થોડું દૃઢ થઈ ગયેલું છે ને.

ઉત્તર :- હા, ઇ કહે છે. .. અને જાત્રા-બાત્રા થઈ ગયું ... પછી પુણ્ય થાય. બાપુ! માર્ગ તો પહેલેથી આ છે, ઠેઠથી. સમજાણું કાંઈ? એકલું પુણ્ય એટલેથી નહિ, પુણ્યથી પૃથક્ પડીને પોતાની શ્રદ્ધા, અનુભવ કરે એનું નામ સમ્યગ્દર્શન છે. સમજાણું કાંઈ? એ સમ્યગ્દર્શનમાં આવો માર્ગ વીતરાગનો હોય એ એની પ્રતીતમાં આવી જાય છે. અનાદિ સનાતન માર્ગ છે. આહાહા..! સમજાણું કાંઈ? 'જયંતિભાઈ'! હજી એને મંદિર કરાવવું છે ને. 'ગઢડા'વાળા પાછળ રહી ગયા. આહાહા..! એકલા શું કરે? પૈસા પાછા જોઈએ ને. કહો, સમજાણું?

'જો મિથ્યાદૃષ્ટિ હોકર સમ્યગ્દૃષ્ટિયોંસે નમસ્કાર ચાહતે હૈં વે તીવ્ર મિથ્યાત્વકે ઉદય સહિત હૈં, વે પરભવમેં લૂલે, મૂક હોતે હૈં અર્થાત્ એકેન્દ્રિય હોતે હૈં, ઉનકે પૈર નહીં હોતે, વે પરમાર્થતઃ લૂલે મૂક હૈં;...' દેખો! ખુલાસો જ કર્યો છે. આહાહા..! વીતરાગ પરમેશ્વરનો અનાદિ માર્ગ, એનાથી ભ્રષ્ટ થયેલાઓ સમ્યગ્દૃષ્ટિ પાસે બહુમાન કરાવે, કરાવવાનો ભાવ રાખે. સમજાણું કાંઈ? એ એકેન્દ્રિય થવાના છે.

'ઇસપ્રકાર એકેન્દ્રિય-સ્થાવર હોકર નિગોદમેં વાસ કરતે હૈં...' ઇ એકેન્દ્રિય થવાના. એકેન્દ્રિય, સ્થાવર થઈ નિગોદમાં ટકી રહેશે. અવતાર... આહાહા..! તત્ત્વના અનારાધક અથવા વિરાધક એ નિગોદ અને તત્ત્વના આરાધક એ સિદ્ધ. આ મૂળ સ્થિતિ છે, વચલી સ્થિતિ તો પછી ગતિ છે. સમજાણું કાંઈ? **'વહાં અનન્તકાલ રહતે હૈં;...'** આહાહા..! એકેન્દ્રિય અને નિગોદ બે થઈને અનંતકાળ. નિગોદનો અર્ધ પુદ્ગલ છે. સૂક્ષ્મ અને બાદર નિગોદ છે ને? સૂક્ષ્મનિગોદ અને બાદરનિગોદ, બેમાં થઈને અર્ધ પુદ્ગલ (પરાવર્તન). સમજાણું? અને પૃથ્વી, પાણી, અગ્નિ આદિ

એકેન્દ્રિય અને સૂક્ષ્મ ને બાદરનિગોદ એ બધા થઈને અસંખ્ય પુદ્ગલ પરાવર્તન થાય. આહા...હા...! આનું તો સમુચ્ચય રાખ્યું હશે ને? અર્ધ પુદ્ગલ પણ અનંતકાળ કહેવાય.

'ઉનકે દર્શન-જ્ઞાન-ચારિત્રકી પ્રાપ્તિ દુર્લભ હોતી હૈ;....' એવા જીવોને સમ્યગ્દર્શન પામવાનો જોગ અનંતે કાળે દુર્લભ થશે. માણસપણું ન પામે ત્યારે એને શ્રવણ મળવું તો ક્યારે મળે? મહાદુર્લભ છે. આખો ફેરફાર થઈ ગયો. ખબર નથી, ખબર નથી. આહાહા..! માર્ગ આવો છે. આ તો અનાદિનો તીર્થંકરનો ભરતમાં, ઐરાવતમાં અને મહાવિદેહમાં આવો જ માર્ગ છે, બીજો હોઈ શકે જ નહિ.

મુમુક્ષુ :- દિગંબર નામ ધારક...

ઉત્તર :- નથી, સાચી વાત છે. શું થાય પણ હવે? આવી વાત કરે ત્યાં (એમ કહે), આવી બહારની ક્રિયા જોઈએ, બહારની ક્રિયા ફલાણી, ઢીંકણી ક્રિયા (જોઈએ). સાંભળને હવે બહારની ક્રિયા. આહાહા..! બહારના ત્યાગ ને વ્રત ને ક્રિયાની આડે કર્તાબુદ્ધિમાં ગુંચાઈ ગયા અને માને કે અમે કંઈક અધિક થઈ ગયા. દિગંબરમાં એમ થઈ ગયું. આહાહા..!

'મિથ્યાત્વકા ફલ નિગોદ હી કહા હૈ.' જાહેર થાઓ કે મિથ્યાત્વ જ સંસાર છે, એમ નથી આવતું આપણે? ભાઈ! 'સમયસાર નાટક'માં ભાવાર્થમાં. મિથ્યાત્વ એ જ સંસાર છે. વિપરીત માન્યતા-વીતરાગમાર્ગની શ્રદ્ધા, જ્ઞાન, ચારિત્ર વિકલ્પ અને ભેખ એવો માર્ગથી વિપરીતતા એવો જે મિથ્યાત્વભાવ, એ સંસાર છે. બાયડી, છોકરા છોડ્યા ને નગ્ન થયા ને લુગડા છોડીને સાધુ થયા, તો કહે છે, બધા મિથ્યાત્વ થયા. આવી બધી વાતું. આહા..! મિથ્યાત્વની પુષ્ટિ કરનારા નીકળ્યા. શાસનના વેરી. ભણ્યા છે. બી.એ., બી.એ. ભણ્યા હોય કે ઈકોનોમીનું ભણ્યા હોય. રખડવાનું. આ માર્ગની અંતર શ્રદ્ધા જેને નથી બધાય લિંગમાં સાધુ, સાધ્વીપણું માને છે, પંચમહાવ્રતના વિકલ્પના પણ ઠેકાણા એના કહેલા શાસ્ત્રમાં કહ્યા એવા પણ છે નહિ. અહીં તો ભગવાને કહેલા, એવી સમ્યગ્દર્શન, જ્ઞાનની પરિણતિ અને એના પંચમહાવ્રત આદિના વિકલ્પ, વ્યવહાર બંધના કારણરૂપે અને મુદ્રા, એ સિવાય બધો માર્ગ જૈનથી ભ્રષ્ટ છે. સેઠી! તમે તો દિગંબરમાં જન્મ્યા હતા. બાહ્ય. બોલે નહિ ઝટ ઇ. એણે પણ જવાબ આપ્યો, જન્મ્યા તો શું થયું?

'મિથ્યાત્વકા ફલ નિગોદ હી કહા હૈ.' સમજાણું કાંઈ? આમાં છે, હોં! 'સમયસાર નાટક'માં. મોક્ષ અધિકાર. નવમા અધિકારનો સાર લખ્યો છે ને? **'પ્રસિદ્ધ છે કે મિથ્યાત્વ જ આસ્રવ બંધ છે...'** પ્રગટ છે કે મિથ્યાત્વ જ આસ્રવ બંધ છે **'મિથ્યાત્વનો અભાવ અર્થાત્ સમ્યક્ત્વ તે સંવર, નિર્જરા તથા મોક્ષ છે...'** સમજાણું કાંઈ? મોક્ષ અધિકાર પૂરો કર્યો ને. ફરીને...

'ઇસ પંચમ કાલમેં મિથ્યાત્વકે આચાર્ય બનકર...' આવા પંચમકાળમાં એવી મિથ્યાશ્રદ્ધાના અગ્રેસરો બની **'લોગોંસે વિનયાદિક પૂજા ચાહતે હૈં...'** લોકમાં આચાર્ય, ઉપાધ્યાય ને સાધુ (તરીકેનો) વિનય આદિ એની પાસે ચાહે છે. **'ઉનકે લિયે માલૂમ હોતા હૈ ત્રસરાશિકા કાલ પૂરા હુઆ,...'** આહાહા..! એ.. 'મગનભાઈ'! કોઈ ગોટા અહીં ન ચાલે. અહીં કહે છે. ત્રસની સ્થિતિ બે હજાર સાગરની છે. આવા મિથ્યા મત અને એના વળી આચાર્ય થયા, એમ કહે છે, અગ્રેસર. સાધુ,

આચાર્ય, ઉપાધ્યાય એના મોટા સેઠિયા (થયા). શું કહેવાય? સંઘના નાયક. ગૃહસ્થો પણ, હોં! સંઘના મુખ્ય શેઠિયા હોય ને?

'ઇસ પંચમ કાલમેં મિથ્યાત્વકે આચાર્ય બનકર લોગોંસે વિનયાદિક...' બહુમાન સંઘપતિ વગેરે માગે છે. **'પૂજા ચાહતે હૈં ઉનકે લિયે માલૂમ હોતા હૈ કિ ત્રસરાશિકા કાલ પૂરા હુઆ,...'** આહાહા...! ત્રસની સ્થિતિ બે હજાર (સાગર)ની પૂરી થઈ ગઈ લાગે છે. મરીને એકેન્દ્રિય નિગોદમાં જાશે. આહાહા..! માથું તોડી નાખે... '..ભાઈ'! અહીં લોકમાં મોટા ત્યાગી, સાધુ ને ઉપાધ્યાય ને પંડિત ને શું કહેવાય? વિદ્યા વાચસ્પતિ, ગણાધિપતિ એવા નામ ધરાવીને પૂજા ચાહે છે (એની) ત્રસની સ્થિતિ પૂરી થઈ. **'અબ એકેન્દ્રિય હોકર નિગોદમેં વાસ કરેંગે...'** ત્રસની સ્થિતિ પૂરી થઈ લાગે છે. એ એકેન્દ્રિયમાં જઈ ત્યાં નિરાંતે વાસ કરશે. **'ઇસ પ્રકાર જાના જાતા હૈ.'** આવું જાણવામાં આવે છે. આહાહા..! ખોટી શ્રદ્ધાના નાયકો, અગ્રેસરો, શેઠિયાઓ, શેઠાણીઓ. શેઠાણી ઇ છે ને? મોઢા આગળ... પોષા, સામાયિક, એમાં આમ હોય, એનું આમ હોય. ખોટા મતના અગ્રેસરો બાઈયું થાય. કહે છે, એની ત્રસ સ્થિતિ પૂરી થવા આવી છે.

એક ફેરી કહ્યું હતું ને? 'મોહનલાલજી' હતા ને? 'મોહનલાલજી'. 'વઢવાણ'ના. નહિ? 'મોહનલાલજી મણિલાલજી'. એક પેલા હતા ને? તે દિ' નહોતા ... 'વઢવાણ'ના. 'મલૂપચંદ'. પગે ન લાગે, તો કોણ છે? એમ કહેતા. ચરમશરીરી લાગે છે, એમ બોલે. એટલે કે તમારે છેલ્લું શરીર લાગે છે. એમ કહે. અમને પગે નથી લાગતા? આહાહા..! તારે ... એ તો લે. એમ એક ફેરી બોલ્યા હતા. આ 'સુંદરવોરા'ના અપાસરે. 'સુંદરવોરા'નો અપાસરો છે ને? ત્યાં 'મોહનલાલજી' હતા. હું આવીને પગે ન લાગ્યો. એ બધા 'ગુલાબચંદજી'ના ભગત હતા. 'મલૂપચંદ' ને ઇ નહિ? 'મલૂપચંદ'નો સાળો. નહિ? 'બૂટમાતા'નો ભુવો. માણસ બે-બે હજાર આવતા. (સંવત) ૧૯૮૨. અમારું ચોમાસુ હતું. બધા આવે. ઘણા આપણા જૈન પણ આવતા, હોં! સ્થાનકવાસી. મહારાજ, આ કેમ? કીધું, આ ગપ્પા છે. ગપેગપ છે. સાચું જરીયે હોય તો પણ આ માન્યતા એ તો વ્યંતરી, કોઈ ભૂતડી ... ઇ મારા ન માને. 'બૂટદેવી.. બૂટદેવી'નું હતું ને? ૧૯૮૨માં બહુ માને. 'લાઠી' પહેલું ગામ આવે. લાલપર.. લાલપર ને? કરોડપતિ આવે છે. તે દિ' આવતા. દર્શન કરવા આવે. કોના માટે આવ્યા છે? 'બૂટમાતા'. અરે..! પણ આ? સામાયિક કરવાવાળા જૈનને આ બૂટમાતા કેવી? આહાહા..! ભ્રમણા.

અહીં તો તીર્થંકર એ બૂટમાતાને માને નહિ. પણ તીર્થંકરે કહેલા આવા માર્ગથી ભ્રષ્ટ થયેલાઓ, એ બધા ત્રસની સ્થિતિ પૂરી થયેલા અગ્રેસરની વાત છે, હોં! સાધારણ મનુષ્ય નિગોદ આદિમાં જાય. સમજાણું કાંઈ? હવે આમાં સમન્વય કે દિ' કરવો? આહાહા..! મલમલનો એક-બે હાથનો એક લાંબો, પહોળો કટકો અને એક સાંધેલો કોથળો, બેને સાંધે અને પછી ઓઢે તો મૂરખો કહે. બે શું કરવા? રાખે. ... ઉનાળામાં પાતળું ઓઢે ને જાડું હેઠે રાખે, શિયાળામાં જાડું ઉપર ઓઢીને પાતળું હેઠે રાખે. બે રાખવી મટે. ... પાતળું અને જાડું. નીચે રાખે. બે પાટ રાખે. આ તો એકલો મલમલનો, એકલો શરબતનો કટકો પાંચ હાથનો લાંબો અને એની સાથે હેઠે કોથળો. કોથળાનો

કટકો સાંધેલો. કોથળો સમજો છો? બારદાન. સૂતળી... સૂતળીનું. મૂરખ કહે. એમ વીતરાગ માર્ગ આવો છે એની સાથે વિપરીત માર્ગ છે, એનો બેનો મેળ કરે તો એનાથી પણ મહા ઊંધું છે. આહાહા..!

आगे कहते हैं कि जो दर्शनभ्रष्ट हैं उनके लज्जादिकसे भी पैरों पड़ते हैं वे भी उन्हीं जैसे ही हैं :–

ગાથા-૧૩

जे वि पंडित य तेसिं जाणंता लज्जागारवभयेण।
तेसिं पि णत्थि बोहि पावं अणुमोयमाणाणं।।१३।।

येऽपि पतन्ति च तेषां जानंतः लज्जागारवभयेन।
तेषामपि नास्ति बोधिः पापं अनुमन्यमानानाम्।।१३।।

વળી જાણીને પણ તેમને ગારવ-શરમ-ભયથી નમે,
તેનેય બોધિ-અભાવ છે પાપનુમોદન હોઈને. ૧૩.

अर्थ :– जो पुरुष दर्शन सहित हैं वे भी, जो दर्शन भ्रष्ट हैं उन्हें मिथ्यादृष्टि जानते हुए भी उनके पैरों पड़ते हैं, उनकी लज्जा, भय, गारवसे विनयादि करते हैं उनके भी बोधि अर्थात् दर्शन–ज्ञान–चारित्रकी प्राप्ति नहीं है, क्योंकि वे भी मिथ्यात्व जो कि पाप है उसका अनुमोदन करते हैं। करना, कराना, अनुमोदन करना समान कहे हैं। यहाँ लज्जा तो इस प्रकार है कि – हम किसीकी विनय नहीं करेंगे तो लोग कहेंगे यह उद्धत है, मानी हैं, इसलये हमें तो सर्वका साधन करना है। इसप्रकार लज्जासे दर्शनभ्रष्टके भी विनयादिक करते हैं। तथा भय इसप्रकार है कि – यह राज्यमान्य है और मंत्रविद्यादिककी सामर्थ्ययुक्त है, इसकी विनय नहीं करेंगे तो कुछ हमारे ऊपर उपद्रव करेगा; इसप्रकार भयसे विनय करते हैं। तथा गारव तीन प्रकार कहा है; – रसगारव, ऋद्धिगारव, सातगारव। वहाँ रसगारव तो ऐसा है कि – मिष्ट, इष्ट, पुष्ट, भोजनादि मिलता रहे तब उससे प्रमादी रहता है; तथा ऋद्धिगारव ऐसा है कि कुछ तपके प्रभाव आदि से ऋद्धिकी प्राप्ति हो उसका गौरव आ जाता है, उससे उद्धत, प्रमादी रहता है। तथा सातगारव ऐसा कि शरीर निरोग हो, कुछ क्लेशका कारण न आये तब सुखीपना आ जाता है, उससे मग्न रहते हैं – इत्यादिक गारवभावकी मस्तीसे भले–बुरेका कुछ विचार नहीं करता तब दर्शनभ्रष्टकी भी विनय करने लग जाता है। इत्यादि निमित्तसे दर्शनभ्रष्टकी विनय करे तो उसमें मिथ्यात्वका अनुमोदन आता है; उसे भला जाने तो आप भी उसी समान हुआ, तब उसके बोधि कैसे कही जाये? ऐसा जानना।।१३।।

ગાથા-૧૩ ઉપર પ્રવચન

'આગે કહતે હૈં કિ જો દર્શનભ્રષ્ટ હૈં ઉનકે લજ્જાદિકસે બી પૈરોં પડતે હૈં વે ભી ઉન્હીં જૈસે હી હૈં :-' જે કોઈ જૈનસંઘથી આ બધા ભ્રષ્ટ થયા છે સ્થાનકવાસી, દેરાવાસી, શ્વેતાંબર લોકો, એને કોઈ લજ્જાથી પગે લાગે. શું કરીએ? કુટુંબ આખું માને છે. કેટલા ગામના નગરશેઠ એને માને છે. એના અમે કુટુંબના છીએ. એ માને તો અમારે લાજથી પણ માનવું પડે. લજ્જાદિકથી પગે લાગે. ભય આવશે, હોં! **'વે ભી ઉનકે જૈસે હી હૈં :-'** કરે, કરાવે અને અનુમોદે ત્રણેય સરખા છે. આવશે આમાં. 'મોક્ષમાર્ગ પ્રકાશક'માં આવે છે ને? આમાં આવશે. સમજાણું કાંઈ? નીચે છે, જુઓ! **'ઉસમેં મિથ્યાત્વકા અનુમોદન આતા હૈ, ઉસે ભલા જાને તો આપ ભી ઉસી સમાન હુઆ,...'** આહાહા..! વીતરાગ સર્વજ્ઞ પરમાત્માએ કહેલો માર્ગ, એનાથી વિરૂદ્ધ શ્રદ્ધાવાળાનો વિનય કરવો, કહે છે કે, લજ્જાથી, આવા અનુકૂળ હશે તો આપણને ખાવા-પીવાના મળશે. ચાલો, માનો. 'લાડવાને! જીસકે તલમેં લડ્ડુ ઉસકે તલમેં હમ.' એમ કંઈક બોલે છે ને? ... બોલતા. જીસકે તલમેં લડ્ડુ એમ. એય..! કાંઈ ખબર નહોતી. જેમાં અનુકૂળતા ને લડ્ડુ મળે એમાં ભળી જઈએ. શ્રદ્ધા, જ્ઞાનના કાંઈ ભાન ન મળે. આહાહા..! સમજાણું કાંઈ?

जे वि पंडित य तेसिं जाणंता लज्जागारवभयेण।
तेसिं पि णत्थि बोहि पावं अणुमोयमाणाणं।।१३।।

'**जाणंता**' હોં! ખબર છે કે આ વાસ્તવિક મૂળમાર્ગથી ભ્રષ્ટ છે એમ તો જાણે છે. નથી ખબર? આ બધું સાંભળવું કઠણ પડે, હોં! તમારે 'મોહનભાઈ' ને અગ્રેસર ને.... ક્યાં ગયા? 'મોહનભાઈ' ગયા? એમના મોટાભાઈ છે. આમ લૌકિક રીતે ઓલા પણ આ વસ્તુની ખબર ન મળે, માર્ગની ખબર ન મળે એટલે શું થાય? લૌકિક ખાનદાની આમાં શું કામ આવે? લોકોત્તર વસ્તુ છે એ વસ્તુ હોવી જોઈએ. આહાહા..!

અર્થ :- 'જો પુરુષ દર્શન સહિત હૈં વે ભી, જો દર્શન ભ્રષ્ટ હૈં ઉન્હેં મિથ્યાદષ્ટિ જાનતે હુએ ભી...' ખ્યાલમાં છે કે આ મૂળ શ્રદ્ધાથી ભ્રષ્ટ છે, ચારિત્રથી ભ્રષ્ટ છે, જ્ઞાનથી ભ્રષ્ટ છે એવું જાણતા છતાં પણ **'ઉન્હેં પૈરોં પડતે હૈં, ઉનકી લજ્જા, ભય, ગારવસે વિનયાદિ કરતે હૈં ઉનકે ભી બોધિ અર્થાત્ દર્શન-જ્ઞાન-ચારિત્રકી પ્રાપ્તિ નહીં હૈ,...'** સમજાણું કાંઈ? **'ઉનકે ભી બોધિ અર્થાત્ દર્શન-જ્ઞાન-ચારિત્રકી પ્રાપ્તિ નહીં હૈ, ક્યોંકિ વે ભી મિથ્યાત્વ જો કિ પાપ હૈ ઉસકા અનુમોદન કરતે હૈં.'** પાઠ છે ને અંદર? '**पावं अणुमोयमाणाणं**'. એવા મિથ્યાદષ્ટિને અનુમોદે છે. જુઓ! આ અનુમોદનની વ્યાખ્યા આવી. આમ ઠીક છે ભલે ન બોલે પણ આદર કરે છે એ જ અનુમોદે છે. સમજાણું કાંઈ?

મુમુક્ષુ :-

ઉત્તર :- જય જય શેના કરે છે? .... શેના કરે? એ કંઈ બારોટ છે?

મુમુક્ષુ :- .. જૂના જાણીતો

ઉત્તર :- જૂના હોય તો શું ઝેર ખાવું? જૂના હોય તો. જૂના જાણીતા હોય તો આપણે બે ભેગા થઈને ઝેર પીવો, એમ હશે? આવો માર્ગ, બાપા! આહા..હા....!

આ તો પરમાત્મા ત્રિલોકનાથ સર્વજ્ઞદેવ તીર્થંકરનો આવો માર્ગ છે. એવા માર્ગથી જેણે કંઈ પણ ફેરફાર કરીને નીકળ્યા એવાઓને વંદન, વિનય સાધુ માની, ધર્મી માનીને આહાર-પાણી દેવા એ બધા પાપને અનુમોદે છે. સમજાણું કાંઈ? આહા..હા....!

મુમુક્ષુ :- અનુકંપા..

ઉત્તર :- અનુકંપાબુદ્ધિથી આપો છો કે મોટપ માનીને આપો છો?

મુમુક્ષુ :- જૂના છે એમ જાણી.

ઉત્તર :- ઇ જુદું. આવે એને આપે એ તો એક સાધારણ (વાત થઈ) પણ એને ધર્મ તરીકે માન્યું કે પધારો, પધારો મહારાજ, અમને બહુ લાભ થયો. એવી ચેષ્ટા થાય એ અનુમોદન છે. આવે સાધારણ બીજી વાત છે. સમજાણું કાંઈ? આહા..હા..!

'ઉસકા અનુમોદન કરતે હૈં. કરના, કરાના, અનુમોદન કરના સમાન કહે હૈં.' ચાહે તો જૈનદર્શનથી ભ્રષ્ટ થયેલાઓને પાપી મિથ્યાદૃષ્ટિ છે એને કરે છે, એને કોઈ કરાવે. થાઓ સાધુ તમે. અને વિનયાદિથી અનુમોદે, ત્રણેયને સરખું પાપ છે. સમજાણું કાંઈ? માર્ગ આવો છે, બાપા! હવે એની વ્યાખ્યા કરશે. લજ્જા કોને કહેવી ને ઇ.... (શ્રોતા :- પ્રમાણ વચન ગુરુદેવ!)